

Велъо Велев /София/

ЗА СРЕЩАТА ВЪВ ВЕЛИКО ТЪРНОВО

Преди 37 години проучванията на родната ономастика бяха в зората на своето зараждане. Тогава се появи първото системно изследване на нашия учен чл. кор. проф. д-р Иван Дуриданов "Местните названия в Ломско". По същото време се разглеждаше неговият проектоплан за събиране на собствени имена. Оттогава се тръгна по начертан път и за проблемите на ономастиката излязоха малки и големи научни трудове. Днес се преценява голямото значение на това полезно дело, което зове към нови културни завоевания.

Този успех не е единичен и не стои откъснат, а е част от динамичното развитие на езикознанието и историята, на археологията и географията, на етнографията и фолклора, изобщо на всички хуманитарни дисциплини. Възходът в тези области на научното познание съответствува на невидан подем в материалната култура на България.

Из цялата страна днес кипи творческа дейност. Също в обстановката на идеи и дела протече на 16 и 17 яни 1989 година във Велико Търново срещата на тези, които с възрожденски жар правят обиколки, разпитват осведомители и други лица, ровят се в архиви и книжа, за да съберат и проучат местните имена.

Ръководството на университета направи всичко възможно, за да осмисли напълно престояването им през двата дни в старопрестолния град. Затова и участниците в научната сесия се чувствуваха в своя среда, възлупахме се от едни и същи мисли, които споделяхме на общ език. И възникващите проблеми намираха отзив в един идейно силен колектив, който дойде до правилни изводи за извършеното и начерта бъдеща програма.

Постигнатото съвсем не е малко, но предстои още голяма, непосилна къртовска работа, докато друго поколение се поздравя с излязъл топонимичен атлас на България.

Скъпа е вярата, че ще се осъществи тази висока задача. Ведното ръководство в София и В. Търново е на своя пост и пръсналите се из страната надеждни културни работници намират сили да се справят с трудностите по места. Българската наука разполага с обилен материал за местните имена. Те са богат

извор на сведения преди всичко за старобългаристиката и българистиката.

Разтълкуваха се и се свързаха с определени места землични названия, опазили отглас от паметни исторически събития. В трудовете четем за поземлени отношения и за структурата на обществото през изтеклите векове. Ондавна изчезнали селища носят титли на длъжностни лица или редки лични имена, характерни за феодалното българско общество. Доиде се до възкресяването на отминалата историческа действителност в несъществуващи днес средновековни населени места, съхранили имена като Догатор, Вискяр, Примиклар, Парамун, Влачитовци, Бобовци. Установиха се редки собствени имена, типични за същата историческа епоха и останали да живеят само в топонимията. Ето някои: Памблак, Кракра, Борил, Дивота, Татомир, Батан. Във Вечовата маала и Вечовата орница прилагателното иде от Ли Вечо, което се откъснало от по-старо Вечеслав; в Мл Кудин дол прилагателното е от Ли Кудя, съкратено от Куделин, болярин през XIII век от българо-кумански произход. Голяма приятна за нас изненада на времето беше записването на местното име Сварог. Почти едновременно с нашето съобщение Борис Симеонов излезе със студия за това име, натъкнал се на него отделно, по свой почин. В Сборника Славистични студии 1963 г., страници 163-206, той обнародва студия, озаглавена Топонимията в южнославянската митология, в която разглежда строежа и семантиката на името и хвърли светлина върху проблемите в литературата на източните и западните славяни, създадена около Сварог. Симеонов установи, че това име се среща и в земите на южните славяни, и то между землицата на селата Ракита, Гургулят и Братушково от Брезнишко, Софийско, Сливнишко. Авторът подчертава, че записаното име произлиза и съвпада с името на общославянското общество Сварог.

Много от топонимите оживяват времето на езичеството. В други намираме известно съвпадение на място, време и език между легендите и историческите извори за Иван Рилски.

Проучванията в евомастиката отидоха още по-далеч. Навлезе се в субстратната топонимия и се внесе убедителен принос в участието на тракийския елемент при образуването на българската народност. Именно нашето езикознание показва връзката на имената Пловдив и Средец /София/ с древните Пулшудева и Сердика - София.

В тази насока се очаква голям принос на родното езикознание.

Подобни мисли навява срещата във Велико Търново. Градът отговаря на подобно културно дело. Но и участниците в него издигнаха своята работа до равнище, достойно за средновековния Търновград, когато той е бил средище на култура и идеи, залели земя, далеч от границите на феодална България.

С цялата си дейност, лаборатории, проучвания и натрупан материал Великотърновският университет "Св. св. Кирил и Методий" през дните на престоя ни беше истинският център на задачите по изследване на топонимията в цялата страна.
